

ACC. N:R M. 15899: 1-4.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Piv Nilsson, Lund*
Stephanie von Platen, Lund
Härad: *V. Göinge* Berättare: *Albert Johansson, St. Frösöbodarna*
Socken: *Vittsjö* Berättarens yrke: *slomakare*
Uppteckningsår: *1959* Född år *1874* i *Sk. Fagerhult*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Tillverkning av tväslor. s. 1-7.

*(foton a° s. 5-7; mg. nr: $\overline{X}$: 9:7
 $\overline{X}$: 9:8.)*

se M. 12676

Skriv endast på denna sida.

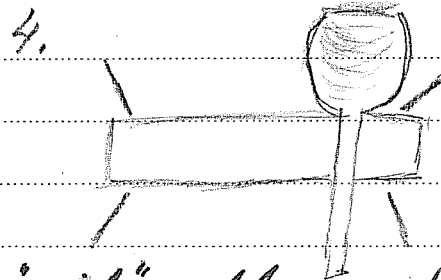
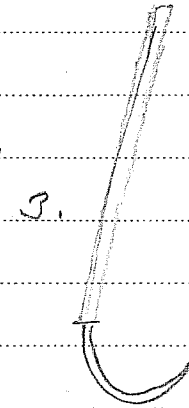
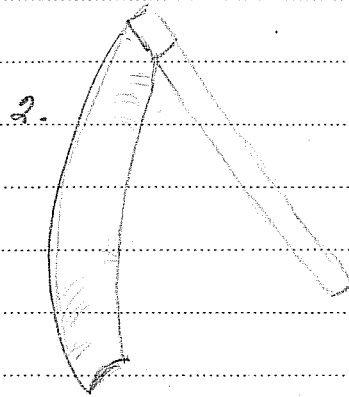
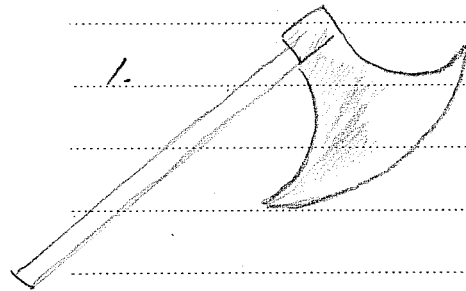
88-åriga Albert Johansson i Stora Frösboholma till-
verkar slevar, vispar, snusdosor, garnvindor, och
svarvar snurrebussar.

När han gör en slev tillvägar han på följande
sätt. en björkstock hamburen från den lilla ägan sågas
i delar. En del klyver Johansson mitt itu. Det är glas-
björk han arbetar med. Det lämpligaste och sköraste
materialet. Den tudelade biten modelleras grovt med en
täljya. Yran har en originell form och går inte längre
att få tag på. En smed i Höör smidde för många år sedan
täljyan åt Johansson.

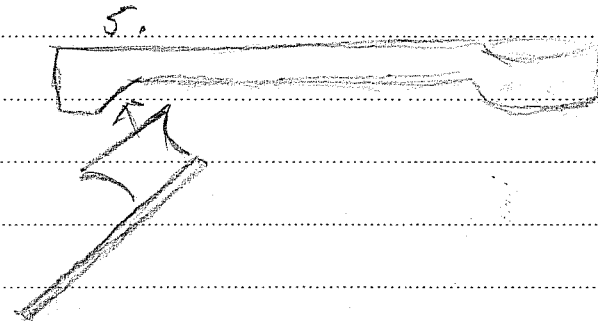
Nästa verktyg är ^{2.} tängslan. Med den urgröpar
Johansson sleven med en enastående precision i hugget.
Slevskaftet placeras i en urholkning i huggkubben, som
i denna variation kallas ^{4.} get. Urgröpningen jämnas så till
med ett slättejärn, ^{3.} som har en mycket vass egg, sedan
det slipats med en vädja. Även slättejärnet tillverkade

Höör-smeden.

Med ett hack i skaftet av en yxa får slevan
sin slutgiltiga form. Kanter och skaft slätas till med
en bandkniv. En liten täljkniv gör sista finputsen.

"gid" redd nyssfräs

De olika arbetsmomenten vid tillverkning av träslevar.

Virket, inte alltför kvistig glasbjörk, hugger Johansson själv i skogen vid vilken årstid som helst. Hugger det till en stock, klyver den i två delar och hugger sedan av varje del till ett grovt spadliknande föremål. För det mesta hugger J. upp för en mängd slevar i taget. Holkar därefter med en tängsel ur det blivande slevbladet och formar det noggrant så att det till formen blir ett skedblad. Fäster med en liten träbit slevan vid sin huggbock och skrapar med ett slättejärn skedbladets botten ren och jämn. Med andra sidan av järnet gör handen allra sista finputsningen. Hugger av det grovt tillhuggna skaftet till önskad form samt jämnar av det med en bandkniv. Med sin fickkniv gör J. en krok i skaftet och träslevan är färdig. Använder inte sandpapper, utom när det i undantagsfall behövs. Arbetet utförs för det mesta sittande på huggbocken.

Johansson, som nu är 85 år, har gjort träslevar sedan han var åtta eller nio år, då han lärde sig det själv eller lärde av traktens övriga slevmakare. Fadern gjorde endast träskor. Slevmakare fanns det gott om då, men nu finns det ingen annan som gör slevar. Avsättningen är dålig. En "ynka handlande" kommer då och då. Då Johansson senare tillfrågades, hur han fick sina varor sålda, berättade han, att inte bara hans egna pojkar utan även pojkar från Fagerhult handlade med hans slevar. Träslevar tillverkas numera på fabriker t. ex. på den i Osby. J. har inga maskiner till hjälp. De redskap han använder sig av har smidits av smeder, av vilka det nu inte finns några kvar i trakten. Det slättejärn, som han begagnar sig av, tror han inte man kan få tag i numera.

Ingen av hans fyra pojkar är träsnidare. De är handlanden i korgar och borstar

samt medför faderns alster. Hemslöjden beställer inte utan pojkarna far omkring i bil och på cykel och saluför varorna i Kristianstads- och Åhustrakten. En av sönerna är kvar hemma och sköter jordbruket, men hjälper ibland till med lådtillverkning i närheten. På frågan hur mycket jord eller skog han ägde, svarade J. , att han inte visste så noga. Ur ekonomisk synpunkt skulle J. inte behöva arbeta längre, men han säger sig vara så van, att han inte kan låta bli.

Johansson är uppvuxen strax intill det ställe han nu bebor. Här byggde han själv en stuga invid ett torp, som hörde till byn Stora Frösboholma. J. arbetade förr hela dagen, från åtta eller nio på vinternomarna även när det var kallt. Något elektriskt ljus fanns varken då eller nu. Då J. själv skötte jordbruket tillverkade han slevar bara på vintern. Sina varor gick han då själv omkring med till gårdarna i trakterna kring Åhus och Kristianstad. Åt Hälsingborg till for han aldrig. Där för andra handlanden omkring. Marknader besökte han sällan. På Kiviks marknad var han tre gånger och sålde, men han tyckte inte om det, för det fanns ingenstans att logera. Förutom träslevar gjorde J. och gör ännu skoffor av trä, näverdosa, träskor - han hade gjort det par som han hade på sig - samt andra träföremål. I en liten verkstad svarvar han trissor och målar dem med karamellfärg, "för att barn skall kunna ha dem i munnen".

Johansson äger två kor. Förr tämjde han korna och körde med dem. Detta kan han inte göra med de nuvarande korna. Höns har han 42 eller 43. J. är den ende i trakten som har bin, sex samhällen. Förr sålde han homung för ung. 1000 kr. Men nu går det betydligt sämre och i fjol våras höll de på att dö ut.

Bilderna tagna hos slevmakaren A. Johansson , Vittsjö, V. Göinge härad,
Skåne den 7/4 1959.

OBS: ~~Siffrorna i marginalen hänvisar till filmens nummer.~~

M. 15899:5

FOLKLIVSARKIVET
LUND

1. X:2:7:2

2. X:2:7:3

3. X:2:7:4

4. X:2:7:5

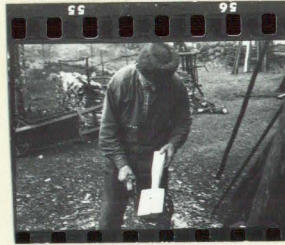

5. X:2:7:6

(1, 4)

6. X:2:7:7

7. X:2:7:8

8. X:2:7:9

9. X:2:7:10

10. X:2:7:11

(1, 4)

11. X:2:7:14

12. X:2:7:12

13. X:2:7:16

14. X:2:8:7

15. X:2:8:13

(1, 4)

M. 15899:6.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

1. X:2:8:9

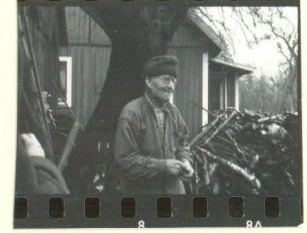
2. X:2:8:15

3. X:2:8:16

4. X:2:8:25

5. X:2:8:3

(1.)

6. X:2:8:14

7. X:2:8:17

(1, 4)

8. X:2:8:21

9. X:2:8:20

10. X:2:8:26

(1.)

M. 15899: 7.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Se M 15899:6:2 !